

Jólagleðin ber boð um lív!

Seinastu vikurnar hava skúlar-nir havt jólahald, og allir næm-ingarnir í fólaskúlanum hava verið til jólagudstænastu. Fleiri miðnámsskúlar skipa eisini fyri jólahaldi. Millum hesar teljast Handilsskúlin og Studentaskúlin á Kambsdali. Studentaskúlin hevur síðani hann kom í 1982 skift millum kirkjurnar, sum eru í bygðunum haðani næm-ingarnir koma, tá skúlin hevur havt jólagudstænastu. Síðani skúlin flutti á Kambsdal eru grannarnir í Handilsskúlanum komnir við í at skipa fyri jólahaldinum, og í ár var gudstæn-astan hildin í kirkjunni í Fugla-fríði.

Skúlar-nir hava í felag sangkór undir leiðslu av Eyðuni á Lakju-ni. Kórið setti dóm á, og næm-ingarnir tóku harafturat lut við hornblástri, bongotrummum, bass, klaveri og orgli. Næmingar løsu inngangsbøn og útgangsbøn, og presturinn á Gjarðanesi, Jógvan Friðriksson, sum er knýttur at studentaskúlanum, seðgi nokkur orð. Alt samalt væl fyrrskipað, hátíðarligt og hugnaligt.

Vit hava biðið Jógvan Friðriks-son um loyvi at seta taluna, sum hann helt, í blaðið. Tað var ja, áðrenn hálvttalað var orð, og tað takka vit fyri.

Tað brenna ljós í glugganum 11. desember. Á altjóða degnum fyri mannarættindum verða ljós tendar og sett í vindeyguni. Ein avmynd, ið ímyndar lív og frælsi.

Hetta er ein vakur siður, ið er tikin upp her á landi eftir áheitan frá Amnesty International, Føroya Deild. Ein vónarlogi kveiktur, ein fløvi í tí heimliga við bóðskapi til alheims tjóðir.

Hugsaði við mær sjálvum, í tí gingið varð framvið einum glugga, har frælsislogin var kyndur. Eitt gamalt, føroyskt bygðarlag endurspeglar í nútíðar sniði í nýggjum býl-gingi. Ut ígjøgnum sprossavindeyguni lýsti gleðman frá ljósinum. Ein veikur logi sendi sínar bleiktrandi geislar út í myrkið.

Lívsvirði

Tað heimliga lagið í nærveru familju, sett og frænda er av størsta týdningi. Tað er lívs-virði í sær sjálvum, at eiga onkran at vera góður við. At vera saman sum menniskju í tí heimliga, stórar prýðiligar lon ella fátæk-ari smáttu, tað heimliga lagið er andin í til-veruni.

Óg tó brennur ljós hendan altjóða dagin í føroyskum glugga. Sjálvt um búskapur landsins og kor hins einstaka ikki eru so góð nú sum áður, so var orka til hugburð og víðan sjónarring.

Bóðskapurin um frælsi og mannsømlig kor mótti mær í tóninum út ígjøgnum sprossavindeygu. Tað var eins og ljósið var sett í kliva. Sperrað inni, og tó trongdi ljósið út í myrkið og bar boð um lív. Ein livandi, bleiktrandi. logi, tendarður í heimligum hugna, sendi boð út í myrkan heim, har órættur ikki bara er órættur, men skert frælsi at liva og virka, at hugsa og skriva, at syngja og flenna.

Gomul og nýggj jól

Jólahald er mennandi hugbirting, ein frælsislogi kveiktur við ljósi og anda. Mær rennur í hug frásøgnin um gomul jól. Sták-

Jógvan Friðriksson hevur skrivað jóla-prædikuna

ast varð, so alt varð fingið frá hondini, ið gerast skuldi. So umráðandi var, at tað byrjaði verkið ikki gjørdist jólatrøll og kom at standa í hálvum verki. Rokan og strevan og so byrjaði hátíðarhaldið bæði sum álvara og gaman. Ljós sett í hvønn glugga jólavöld, tí ljósanna gestur varð foddur í nánd av ársins stytta degi.

Livandi ljós í hvørjum glugga – tá! Nú – skyggjandi ravmagnum sum lívleysur logi. Eingin bleiktrandi, men líflogur ljós uttan lív – ein lívleysur hugni. Soleiðis sum tað gekst ljósinum í glugganum! Vónandi er óðrvisi við innihaldi og bóðskapi!

Lívleys ljós opna ongar dyr, so tey fjotr-aðu hóma útveg og nema angan av søm-ligum korum í frælsi. Tað glitir í føroysk-um glugga! – men myrkur valdar í mangari stovu og tað er hálvaskýmt og kalligt í menniskjans hjörtum.

Nú er hetta ikki at skilja sum ábreiðsla. Tíðin stendur ikki í stað, og siðvenjan broytist alt eftir tíðini og andsbormum ráki. Lat meg nevna enn eitt dømi, áðrenn vit koma til yrkingina hjá Ismari Joensen.

Jólatróini

Vitjaði fyri stuttum lítla bygd. Hugnaligt prátt um mangt og hvat. Tosaðu um jólahald og siðir. Eg fekk at vita, at fyrsta jólatræið har í bygdini kom um tað mundið, tá fyrri heimsbardagi brast á. Hetta vóru eini stór-fingin jól, minnilig og væl fagnað í hugans heimi. Eittans jólatræ í bygdini. Tað stóð í skúlanum, og so vórðu festir hildnar fyri børnum og vaksnum.

So gekk tíðin og jólatróini komu inn í hvørja stovu. Hesin grøni liturin og angin av granni sett sín dóm á. Eitt livandi træ, ella eitt avhøgt træ. Ein avhøgdur vøkstur, men angin av livandi nálum bar boð um lívið.

Sum við ljósinum í glugganum, so við jólatrænum. Tosaði nýliga við konu, ið hevði fingið sær eitt kunstugt jólatræ, eitt grannlíkis træ. Við hesum keypi var málið endaliga avgreitt. Træið kundi nýttast ár um annað. Ongar nálir drússaðu niður í teppið. Eitt makligt træ at hava í stovuni. Eitt træ úr plastikki við ravmagnum ljósum. Ein vakur, deyður lutur stóð í stovuni sum avmynd av lívi, úr livandi lívi, tá frelsarin varð foddur, reivaður og lagdur í krubbu. Ein deyður logi, kyndur til minnis um ein livandi frelsara.

Ikki so at skilja, at ljósið í glugganum og jólatræið í stovuni borga fyri lívi ella ikki. Men útviklingurin ber ein meira sterilan dóm enn áður. Tað er eins og hugbirtingin – jólagleðin, fríðurin og lívið – í ljósum verður kóvd. Tað er ikki pláss til tað einfalda. Ikki stundir til at gleðast, ikki stundir at hyggja at ljóslaganum, tá hann spælir sær á veikinum so livandi og víðkvæmur.

Yrkingin hjá Ismari Joensen

Ivaleyrt fevnir broytingin í jólahaldinum okkum øll. So fáur livir uttan árin av farandi tíð. Og tó, so ber yrkingin, vit sungu, boð um eitt annað dýpi av jólagleði, har Guðs egna ráðagerð og fœðing frelsarans eru mið-depilin í allari gleði.

Tá jólastjórman blaktrar. Hesin á luftini kveikti login. Frá upphavi festur á himmal-hválvíð. Millum óteljandi ljós í stóra al-heiminum. Jólastjórman, ið vísti veg til fríðis, »har sonur Guðs svav sötan svøvn, á krubbu náttarstund«.

Ismar Joensen fer í yrkingini aftur um mannaveik og sták. Eina staðni uttan fyri menniskjað hómast tilverunnar upphav. Í myndatalu ber stjórman boð um, at hóskandi er at leita sær á fund við tann almáttuga, har hann sum barn letur seg finna í eini krubbu.

Óg soleiðis lýsir skaldið sonn jól. Hetta mótið. Samanrenningin ímillum tað, ið liggur uttan fyri manna vit og skil. Hetta upplivisli, at menniskjað kann mæta Guðs egna soni sum frelsara. Guðstrúgvinn sum veruleiki bundin á jörðini og nærverandi í tilverunnar fastlagda ella skiftandi bygnaði. Tað er guðstrúgvinn, ið gevur skaldinum eina kenslu av barnsligari gleði, at jólni, fram um alt annað – eisini eru minnisháttir í fyrri fœðing frelsarans.

Tá jólastjórman blaktrar. Bøðberin um ljós heimsins. Ein yrking, ið lýsir tað anda-liga virðið, har jólastjórman fer til tilbiðjan í áðannan og tókk. Áðannandi ómegd og tómleika í hjartans og kenslunnar dýpi verða jólastjórman og Jesusbarnið ein hug-vekjandi miðdepil, ið elur fram gleði og lov-song.

Kenslurnar og tað innara menniskjað

Ein einføld yrking kvøður barnsligt jólaglag. Eisini vit í lærðum skúlum mega steðga á og spyrja, um nú manna vit og vitska hava ment tann partin av mannalívnum, ið nemur kenslur og tað innara menniskjað.

Tess vegna er tað hóskiligt, at vit enda hálvárið við einari gudstænastu, ið gevur rúmd fyri skapandi lyndi og evnum hjá skúlanum. Næmingar og lærarar eina frægdarløtu bæði í gaman og álvara. Tí bæði gaman og læandi látur, eins og lutan í still-førum álvara. Tað at vera menniskja er at liva, og lívið er mikið meira enn tøl og sundurgreining av setningum. Lívið er at liva, og tað at liva er minni enn so altíð borið at tilvitandi vitsku. Tað er at droyma í kær-leika og læra at ganga, har eingin vegur er.

Ljósin í glugganum. Træið í stovuni. Hesi bæði mistu lívið og blivu lívleysir lutir. Menniskjað og jólni eygleiða ljósið og træið. Munnu vit finna vegin út aftur í frælsi, ella er hugur vár byrgdur inni í gyrðing av lívleysum jólaprýði?

Tað er eins og skaldið upplivir eina spon-tana gleði og finnur út í fríari lendi uttan gyrðing. Frælsið er ongantíð bara eitt hug-tak. Frælsið er ein menniskjanslig tilvera, og tilveran er lív ella eftirlíking av nøkrum livandi, ið kann doyggja. Hugur og andsb-orið lív kann byrgjast inni, so tað er neyð-ugt at vísa samhuga og seta livandi ljós í tann menniskjansliga gluggan.

Skaldið fann vegin inn í fríðin og út í frælsið:

»So skal eg, Himnadrottur
við gleði fagna tær.
Takk fyri jólagávuna,
sum við tær givin var.«

Jógvan Friðriksson

Tá Jólastjórman blaktrar

Tá Jólastjórman blaktrar,
eg leiti mær á fund,
har Sonur Guðs svav sötan svøvn
á krubbu náttarstund.

Hvør stórt, at tú, o, Jesus,
til jarðar komst ein dag.
Um fríð tín og um frelsuna
eg syngi gleðilag.

Mær tørvar teg, Guðs Sonur,
barngóði vinur mín,
varðveit tú meg, o, Jesus,
mær fylgi náði tín.

So skal eg, Himnadrottur,
við gleði fagna tær.
Takk fyri jólagávuna,
sum við tær givin var.

Ismar Joensen

